

Bijlage: Landelijke agenda 2018-2021: stand van zaken juli 2020

Domein zorg	Fase	Actie of maatregel	Betrokken partijen
-------------	------	--------------------	--------------------

GGD-en. Nederland kent 25 GGD-en. Zes GGD-en zijn vanaf 2016 intensief bezig met een lokale aanpak suïcidepreventie (Supranet Community). Het is belangrijk van deze goede voorbeelden te leren, ze te verspreiden en daarnaast verbinding te leggen met o.a. het Meerjarenprogramma depressiepreventie en het programma Verwarde Personen.

GGD	continueren	Opschaling Supranet Community verbinden andere GGD regio's	GGD GHOR
-----	-------------	---	----------

Stand van zaken juli 2020. Inmiddels zijn 10 GGD-en actief binnen SUPRANET COMMUNITY. Binnen de eerste zes regio's is de aanpak binnen verbreed naar meerdere focusgebieden en verdiept naar nieuwe domeinen (UWV, lokaal sociaal domein). Tevens is gestart met de borging en verbinding met andere thema's (meldpunten verwarde personen). Landelijk vindt uitwisseling plaats, de ontwikkeling naar lerend netwerk en samenwerking is ingezet. GGD GHOR is betrokken.

GGZ-instellingen. 24 grote GGZ-instellingen zijn intensief aan de slag met het onderwerp suïcidepreventie en 13 instellingen daarvan wisselen met elkaar data en praktijkvoorbeelden actief uit via Supranet GGZ.

GGZ-instellingen	verbreden	Benaderen en betrekken nieuwe(re) GGZ aanbieders/zorginstellingen indiv. specialistische ggz aanbieders	113, GGZNL
------------------	-----------	---	------------

Stand van zaken juli 2020. GGZ-instellingen zijn tot 2020 jaarlijks bezocht vanuit 113 Zelfmoordpreventie. SUPRANET GGZ telt inmiddels 16 deelnemers, waarvan 1 in de Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Andere instellingen, in het jeugdveld en de GGZ, worden uitgenodigd lid te worden van SUPRANET GGZ. De Nederlandse GGZ (voormalig GGZ Nederland) heeft suïcidepreventie verkozen als speerpunt en een initiatiefgroep ingericht, waarin 113 Zelfmoordpreventie participeert en van waaruit wordt samengewerkt met ProRail/NS en de IGJ.

Cliënten/naasten. Hoewel er verschillende activiteiten in gang zijn gezet met de LSFVP en MIND (LP GGZ), blijkt in de praktijk het betrekken van naasten in de behandeling een complex proces. Het aanbieden van meer handvatten kan met de nieuwe Generieke Module Suïcidepreventie, naast de Multidisciplinaire richtlijn Diagnostiek (MDR) en behandeling van suïcidaal gedrag, vorm krijgen. De generieke module verschijnt in het najaar van 2017.

Cliënten/naasten	starten	Ontwikkeling en stimuleren training voor naasten	113 Zelfmoordpreventie
	starten	Bijdragen aan implementatie generieke module suïcidepreventie (MDR)	MIND, LSFVP

Stand van zaken juli 2020. MIND, Ivonne van de Ven Stichting en 113 Zelfmoordpreventie ontwikkelden een visiedocument over samenwerking met naasten. SUPRANET GGZ startte verbetertraject op dit thema, gebaseerd op de generieke module suïcidepreventie (AKWA). Training omgaan met suïcidaliteit door 113 Zelfmoordpreventie en GGZ Rivierduinen bekend gemaakt.

SEH. De spoedeisende hulpdiensten zien veel van de suïcidepogingen in Nederland. De inzet op het terrein van de ggz is tot nog toe gericht op de acute ggz en de aanpak verwarde personen. Er is veel winst te halen in verbetering van kennis, inzicht en vaardigheden op het terrein van suïcidepreventie, met name het bieden van nazorg na behandeling op de SEH.

SEH	start	kwartiermaker suïcidepreventie	NVSHA, V&VN
SEH	start	aanpassing curriculum SEH-arts	NVSHA
SEH	start	klinische lessen ontwikkelen en uitvoeren	NVSHA, 113, NVZ NVZ
SEH	start/ verbreden	nazorg na behandeling voor suïcidepoging	GGD-en, 113
ziekenhuizen	start	zorgdragen voor aandacht en inbedden suïcidepreventie en nazorg	NVZ, NVSHA

Stand van zaken juli 2020. Bij 113 Zelfmoordpreventie richtte een kwartiermaker ziekenhuizen het 113 Netwerk Ziekenhuizen op. Dit bestaat nu uit 11 ziekenhuizen die een intentieverklaring hebben getekend, waarmee ze verklaren actief met suïcidepreventie aan de slag te gaan. Vanuit 113 Zelfmoordpreventie is contact met ruim 30 ziekenhuizen. Er zijn 2 actieve regionale netwerken; dit betekent dat alle ziekenhuizen in een regio samenwerken in verbeteringen op het gebied van suïcidepreventie. Scope van de verbeteractie: deskundigheidsbevordering, registratie en nazorg. Binnen de ziekenhuizen is de scope verbreed van de SEH naar de IC, de acute opname afdeling

(AOA), mobiele psychiatrische unit (MPU) en de afdelingen interne geneeskunde, die allemaal met suïcidaal gedrag onder patiënten te maken hebben.

In samenwerking tussen de NVSHA, ALSG en 113 Zelfmoordpreventie loopt een pilot APEX cursus. APEX is in Engeland ontwikkeld voor de eerste opvang van patiënten met een vermoeden van een acute psychiatrische noodsituatie. De doelgroep van deze cursus is professionals werkzaam binnen de spoedeisende geneeskunde of psychiatrie. Het is de eerste cursus die de verbinding maakt tussen deze vakgebieden.

Huisartsen. Het NHG heeft gedurende de looptijd van de eerste agenda haar standaarden, protocollen aangepast zodat het onderwerp suïcidepreventie goed belegd en geborgd is. Ook biedt het NHG specifieke trainingen suïcidepreventie aan. Huisartsen kunnen een spilfunctie vervullen bij het herkennen, behandelen en doorverwijzen van suïcidale patiënten. Daar is nog ruimte voor verbetering, naast verbetering van aansluiting met de tweedelijns (ziekenhuis en crisisdienst GGZ).

Huisartsen	continueren/ verbreden	promoten en samenwerking met 113 training suïcidepreventie (ook voor POH GGZ en doktersassistenten) evalueren opbrengsten/resultaten SUPRANET COMMUNITY	LHV, NHG, POH GGZ Nivel
------------	---------------------------	---	-----------------------------------

Ketenpartners. Het is belangrijk dat in de (zorg)keten mensen met suïcidaal gedrag, goed worden herkend, opgevangen, behandeld en (warm)overgedragen worden. Deze keten heeft grote overlap met de keten in de acute GGZ, waar partijen al langere tijd zich inzetten om de samenwerking te verbeteren.

Stand van zaken juli 2020. Het LHV en NHG continueerden de samenwerking met 113 Zelfmoordpreventie. Een online module suïcidepreventie werd in 2019 ontwikkeld en wordt sindsdien gratis aangeboden. Tot nu toe behaalden 1048 personen het certificaat van deze e-learning, waaronder 870 huisartsen.

Met het NIVEL, 113 Zelfmoordpreventie en GGZ inGeest werd onderzoek naar suïcidepreventie in de huisartsenpraktijk uitgevoerd, onder andere door interviews met huisartsen die deelnamen aan het SUPRANET COMMUNITY programma.

(Vrijgevestigde)psychologen/psychiaters

continueren/verdiepen	Bevordering samenwerking in de keten	NIP, NVvP
start	Gebruik veiligheidsplan	NIP, NVvP

Stand van zaken juli 2020. Het NIP nam het initiatief om suïcidepreventie binnen het werkveld te agenderen. Op de website kwam veel informatie samen (<https://www.psynip.nl/actueel/themas/thema/suicidepreventie/>), inhoudelijke informatie zoals de multidisciplinaire richtlijn diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag, als ook concrete tools

die psychologen in hun dagelijkse werk kunnen gebruiken. Met betrekking tot suïcidepreventie in de basisopleiding nemen ze ook hun plaats in, zie hierna. Binnen SUPRANET GGZ werd het thema werken met het veiligheidsplan geagendeerd als verbeterthema.

Zorgkoepels en onderwijsinstellingen

Verschillende koepels en verenigingen hebben in de afgelopen jaren hun opleidingen gescreend en waar nodig aangevuld met het thema suïcidepreventie. Een helder inzicht in de mate waarin dit is gebeurd ontbreekt tot nog toe.

Opleidingsinstituten Zorgprofessionals	start	Inventarisatie aantal uren expliciet suïcidepreventie in de opleidingen	NVvP, NIP V&VN, NVSHA, NHG
---	-------	--	-------------------------------

Stand van zaken juli 2020. Een inventarisatie door 113 Zelfmoordpreventie van het aantal en de inhoud van de opleidingsuren gericht op suïcidepreventie in de basisopleidingen, liet zien dat er grote variatie is binnen de curricula. Voor eenzelfde beroepsgroep zien we verschillende pakketten, van hoorcolleges tot gastlessen, van opdrachten tot de tweedaagse PITSTOP-training. Verschillende Koepels hebben meegewerkt aan de inventarisatie naar deze uren (o.a. NIP, NHG, V&VN in samenwerking met 113 Zelfmoordpreventie).

Inbedding van suïcidepreventie binnen de basiscurricula van zorgprofessionals was onderwerp van de petitie van de Ivonne van de Ven Stichting, aangeboden aan het ministerie van VWS en de Tweede Kamer in 2019.

Een aantal hogescholen zijn inmiddels zelf gestart met het inbedden van suïcidepreventie in de opleidingen voor social work en HBO-V, in samenwerking met 113 Zelfmoordpreventie. Gezamenlijk is er een richtlijn gemaakt over wat er minimaal binnen het HBO op het gebied van suïcidepreventie geschoold zou moeten worden. Deze richtlijn is aangepast naar een richtlijn voor het WO. Het NIP neemt het voortouw om suïcidepreventie binnen de psychologie-opleidingen te krijgen. 113 Zelfmoordpreventie ondersteunt waar nodig. Een belangrijke wens is het inbedden van suïcidepreventie in de vooropleidingseisen voor de GZ-opleiding. Op dit moment is hier nog geen sprake van.

Domein onderwijs	Fase	Actie of maatregel	Betrokken partijen
------------------	------	--------------------	--------------------

Onderwijs. Suïcide is de eerste doodsoorzaak onder de jonge mensen tussen de 20 en 25 jaar onder jonge vrouwen in de leeftijdsgroep 15-19 jaar vindt het grootste aantal zelf toegebracht letsel plaats. Het is daarom belangrijk dat onder andere leerkrachten, mentoren, leden Zorg advies team in het voortgezet onderwijs, signalen van suïcidaliteit herkennen, weten hoe te handelen en een goed zicht op de risicogroepen hebben. Suïcidepreventie past goed in het veiligheidsbeleid van onderwijsinstellingen.

Koepels en landelijke organisaties	start	Integreren van suïcidepreventie binnen het bredere sociaal veiligheidsbeleid	LOS HBO, LBS-WO, ver. Hogescholen, VO_raad, St. School en Veiligheid
(Regionale) netwerken en samenwerkingsverbanden	verdiepen, verbreden	Ontwikkelen suïcidepreventiebeleid, versterken samenwerking ketenpartners, stimuleren gebruik signaleringsinstrumenten, protocollen, handreikingen, trainingen	113, St. School en Veiligheid, St. Handicap en Studie en bestaande netwerken VO, MBO HBO. WO.
Individuele Onderwijsinstellingen	continueren	Implementeren van lokaal beleid, protocol. Afnemen gatekeepers trainingen en effectieve programma's	113 Zelfmoordpreventie en onderwijs instellingen

Stand van zaken juli 2020. Binnen het onderwijs weet men steeds beter 113 Zelfmoordpreventie te vinden met vragen over suïcidepreventie, beleidsmatig, in concrete casussen en voor gatekeepertrainingen. Scholen vinden 113 Zelfmoordpreventie via de eigen koepel, collega organisaties en het internet. Met de verschillende onderwijskoepels (circa 20) werkt 113 Zelfmoordpreventie nauw samen. Het doel van de samenwerking is het thema suïcidepreventie te agenderen bij de achterban, zodat deze investeren in beleid en professionaliteit van de medewerkers.

Binnen het hoger onderwijs wordt suïcidepreventie verbonden met het bredere thema studentenwelzijn als belangrijk thema. Binnen het voortgezet onderwijs wordt aangesloten bij het thema sociale veiligheid. Onder andere in de checklist 'Omgaan met calamiteiten in het onderwijs' (<https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/kennisbank/checklist-omgaan-calamiteiten-onderwijs/>) is suïcidaliteit ook opgenomen.

In 2020 wordt ingestoken op de verspreiding van de recent verschenen online suïcidepreventie training (gatekeepertraining) en het bestaande ondersteuningsmateriaal van 113 Zelfmoordpreventie. Vanwege de coronatijd is met de koepels afgesproken dat wanneer signalen over (een toename van) suïcidaliteit onder leerlingen binnen komen, 113 Zelfmoordpreventie hiervan op de hoogte wordt gebracht.

Domein media	Fase	Actie of maatregel	Betrokken partijen
--------------	------	--------------------	--------------------

Media. Het is van groot belang dat de media voldoende kennis hebben om zorgvuldig en verantwoord over suïcidaliteit te berichten. Veel journalisten hanteren inmiddels de 'mediacode', ook vindt de naamsvermelding van 113 in kranten en televisie veel vaker dan voorheen plaats.

Landelijke/lokale media	continueren	voortzetten van eerdere acties gericht op doorbreken van mythes over suïcidaliteit/verantwoorde berichtgeving.	113
	verdiepen		Zelfmoordpreventie en verschillende media

Stand van zaken juli 2020. De laatste jaren is veel werk verzet voor de realisatie van veilige berichtgeving, advies en awareness op het gebied van suïcide. De afdeling communicatie van 113 Zelfmoordpreventie had in 2019 contact met 175 journalisten van redacties van kranten/ bladen (regionaal en landelijk), tv-producenten, omroepen (o.a. voor Tygo in de Zorg/NPO3, NRC, AD, Volkskrant, nu.nl, RTL 4). Doel is de berichtgeving conform de nieuwe handreiking Suïcide en Media van het Trimbos-instituut (2019) te laten plaats vinden en mythes/taboe over het onderwerp te doorbreken. Dit lukt steeds beter.

Media verwijzen in toenemende mate naar 113.nl of 0900-0113 bij of na een item over zelfmoord. In 2019 werd online 1.880 keer verwezen en in gedrukte kranten 616 keer, terwijl op radio en televisie 69 keer naar de hulplijn werd verwezen. Dit betekent echter helaas nog niet dat alle berichtgeving even verantwoord is. Er wordt nog steeds geschreven over methodes en locaties. Dit valt vooral op in berichtgeving in lokale- en regionale media.

De media-activiteiten hebben onder andere tot effect gehad dat de bekendheid van 113 Zelfmoordpreventie is gestegen naar 75% in 2019.

Soc-econ domein	Fase	Actie of maatregel	Betrokken partijen
-----------------	------	--------------------	--------------------

Sociaal-economisch domein. De eerste Landelijke agenda heeft zich gericht op agendering van suïcidepreventie bij koepels en organisaties binnen het sociaal-economisch domein (schuldhulpverlening, gerechtsdeurwaarders, bewindvoerders, UWV en sociale diensten en politie) met als doel het afnemen van gatekeepertrainingen. Inmiddels groeit de interesse in het veld, worden vele lezingen gegeven en neemt de afname van trainingen toe. In de proeftuinregio's van SUPRANET worden de medewerkers van de organisaties uit de SES getraind en wordt samengewerkt met zorg- en welzijnsorganisaties.

Koepels opleidingsinstituten bewindvoerders en anderen	Start	onderzoeken borgen in opleiding vaardigheden suïcidepreventie	UWV, Divosa, NVVK, NBPB
	continueren	uitvoering gatekeepers- trainingen	

Stand van zaken juli 2020. In deze tweede landelijk agenda groeide de interesse in het veld, werden vele lezingen gegeven en nam de afname van trainingen toe. In de proeftuinregio's van SUPRANET COMMUNITY zijn de medewerkers van de organisaties uit de SES getraind en wordt samengewerkt met zorg- en welzijnsorganisaties.

Bij enkele grote stakeholders zoals het UWV en de politie zijn belangrijke stappen gezet voor meer permanente inbedding van suïcidepreventie binnen deze organisaties als onderdeel van klantcontact. Denk hierbij aan opname van het onderwerp in het eigen opleidingsaanbod en handreikingen voor medewerkers en leidinggevenden. Het gaat hier om grote organisaties van ruim 16.000 en 60.000 medewerkers. Ook voor de eigen medewerkers is er aandacht voor suïcidepreventie. Zo heeft een bedrijfsmaatschappelijk werk organisatie, GIMD/Zorg voor de Zaak, intern een programma waarin aandacht is voor suïcidepreventie.

De groep van stakeholders is verder uitgebreid. Zo is vanuit 113 Zelfmoordpreventie samenwerking gezocht met de Nederlandse Vereniging voor gecertificeerde incasso ondernemingen (vertegenwoordigd 70% van de incassomarkt), met de Landelijke vereniging voor lokale belastingen (invorderingskant voor gemeentebelastingen), met partijen binnen de schuldhulpverlening zoals Schuldhulpmaatjes, Plangroep en Zuidweg en partners, De Nederlandse Kredietbank (werkzaam voor 60 gemeenten) en nu meer recent met de partners betrokken bij een nieuw landelijk noodnummer voor mensen met schulden (de Nederlandse schuldhulproute en Geldfit programma van de banken). Daarbij is het de bedoeling dat alle medewerkers van deze organisaties, inclusief vrijwilligers, een training ontvangen en er ook wordt onderzocht op welke wijze suïcidepreventie trainingen onderdeel kunnen uitmaken van eigen permanente educatie. Door de uitbraak van Corona zijn overigens ingeplande trainingen uitgesteld tot najaar.

Aanpak IenW	Fase	Actie of maatregel	Betrokken partijen
Vervoerders	verdiepen/verbreden	Uitvoering programmaplan Suïcidepreventie ProRail 2017-2021	ProRail, NS, alle vervoerders

Uitvoering programma "Suïcidepreventie, afhandeling en nazorg op het spoor 2017-2021" van IenW met ProRail/NS. ProRail gaat in haar aanpak uit van een brede samenwerking met de hele spoorsector, met onderzoekers, hulpdiensten, zorginstellingen en met stichting 113 Zelfmoord Preventie. Afgelopen jaren investeerde ProRail in diverse maatregelen om suïcide tegen te gaan, zoals: voorzieningen die de toegang tot de spooromgeving bemoeilijken, zoals hekken en anti-loopmatten, borden die oproepen om hulp in te schakelen, het gericht toezicht houden op risicolocaties, onder andere met behulp van camera's en samen met NS ontwikkelde ProRail de cursus 'Contact maken met (mogelijk) suïcidale personen'.

Met 113 Zelfmoordpreventie is er samenwerking op het gebied van onderzoek, woordvoering richting de media en verbindingen maken tussen regionale suïcidepreventie vanuit SUPRANET COMMUNITY en het spoor. Zie verder verslaglegging vanuit ProRail/NS.

ZonMw onderzoeksprogramma Suïcidepreventie

Onderzoeksprogramma Suïcidepreventie. Op 1 november 2016 zijn tien onderzoeksprojecten van het programma Suïcidepreventie van ZonMw van start gegaan. Hiermee levert het programma kennis op die bijdraagt aan de preventie van suïcide. Daarnaast stimuleert het programma de kennisoverdracht en implementatie en bevordert het de samenwerking rond suïcidepreventie. Oplevering uitkomsten onderzoek: 2018-2020. Aan het onderzoeksprogramma is een gericht traject Suïcidepreventie bij jongeren toegevoegd, die twee projecten zal opleveren over jongeren in de schoolsetting en LHBT.

Stand van zaken juli 2020. Oplevering uitkomsten onderzoek verwacht in periode 2018-2024; door uiteenlopende oorzaken hebben de meeste projecten aanzienlijke vertraging opgelopen. De studies naar suïcidepreventie bij jongeren zijn eind 2017 van start gegaan. Inmiddels zijn ook implementatietrajecten van de verschillende onderzoeksgroepen gestart en worden waar mogelijk uitkomsten van afgerond onderzoek meegenomen in de Landelijke Agenda Suïcidepreventie 2021-2025.